

Factsheet Biodiversiteit

Argus vlinder, Lasionnata Megara, Vlinderstichting – Chris van Swaaij

Wat is biodiversiteit?

Recente artikelen in de media over achteruitgang van insecten in Duitsland hebben veel beroering gegeven. Tijd om de feiten op een rij te zetten over biodiversiteit. Biodiversiteit is kortweg de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied – van een waterdruppel tot een compleet bos of zelfs de aarde als geheel. Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen, maar ook de enorme genetische variatie binnen die soorten en de variatie aan ecosystemen waar ze deel van uitmaken, van moerassen tot woestijnen.

Belang van biodiversiteit

Vrijwel alles wat we eten en het gros van onze bouwmaterialen, medicijnen en industriële grondstoffen betrekken we van biologische hulpbronnen. Veel vormen van toerisme draaien om natuur. En zo zijn er meer voorbeelden van ecologische functies te geven die een economische waarde vertegenwoordigen. Volgens de Conventie voor Biodiversiteit van de Verenigde Naties is minstens 40 procent van de wereldeconomie afhankelijk van biologische hulpbronnen. Maar ook andere, meer intrinsieke, belangen onderstrepen de waarde van biodiversiteit. Biodiversiteit is van levensbelang en direct verbonden met grote uitdagingen als voedselzekerheid, klimaatverandering en gezondheid.

Biodiversiteit onder druk

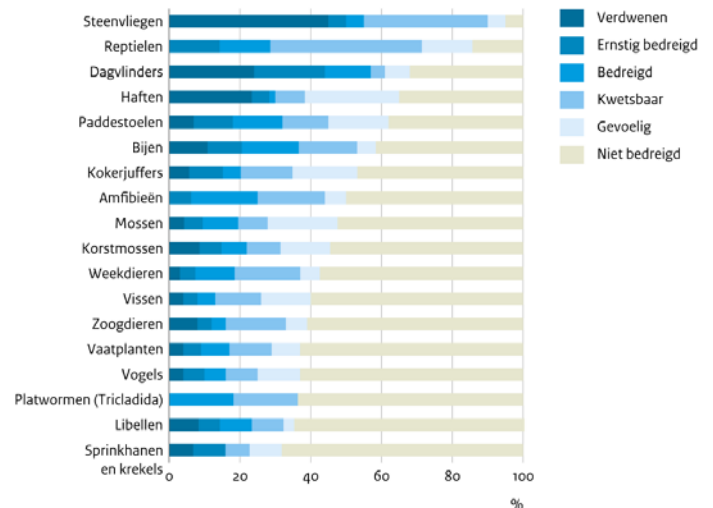
Biodiversiteit staat wereldwijd onder druk, ook in Nederland. Die druk is te wijten aan een complex van factoren zoals versnippering en afname van leefgebied, klimaatverandering, verdroging, overbemesting, industrialisering, infrastructuur, verstedelijking en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Aan de andere kant zien we tal van maatregelen die gericht zijn op behoud van biodiversiteit. En die maatregelen geven ook resultaat zoals terugkerende soorten en een goede stand van broedvogels (bron: SOVON). Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) constateert dat als alle maatregelen voor natuur op land worden uitgevoerd de biodiversiteit stijgt van 55% naar 65% van de potentieel haalbare (100%) biodiversiteit (Balans voor Leefomgeving 2016 en Tussenbalans 2017).

Insecten als indicator voor biodiversiteit

Insecten zijn om verschillende redenen een belangrijke groep in de biodiversiteit. 66% van de 1 miljoen beschreven diersoorten zijn insecten (schattingen over aantal soorten op de wereld lopen uiteen van 5 tot 15 miljoen). Insecten vervullen een veelheid aan ecologische functies, de belangrijkste zijn:

- Bestuiving – niet alleen door gedomesticeerde honingbijen maar ook vliegen, hommels, solitaire bijen, kevers – niet alleen landbouwgewassen maar 75% van alle planten soorten;
- Opruimen van organisch afval, inclusief mest;
- Voorkomen van insectenplagen in natuur en landbouw;
- Basis voor voedselketen van vele soorten zoals >80% van vogels, en andere dieren (muizen, vleermuizen, vissen).

Bovenstaande impliceert direct dat achteruitgang van insecten gevolgen heeft voor diversiteit aan onder meer planten, vogels, zoogdieren, vissen en hun vijanden.

Figuur 1. Percentage bedreigde soorten per soortgroep. Bron: compendium voor de leefomgeving (www.clo.nl)

Achteruitgang en herstel van biodiversiteit

Het Duitse onderzoek naar biodiversiteit heeft ook in Nederland de discussie aangewakkerd. Het is positief dat het artikel politieke aandacht voor biodiversiteit heeft gegenereerd. De vraag naar de stand van zaken van de biodiversiteit in Nederland is dan ook legitiem.

Data over biodiversiteit wordt verzameld in het Compendium voor de Leefomgeving (www.clo.nl), een samenwerking van PBL, CBS en WUR. Veel van deze data wordt verzameld door soortenorganisaties, die specifiek kijken naar trends en verspreiding van een specifieke soort zoals vlinders, libellen, maar ook vogels en vleermuizen. Dit is deels gebaseerd op enthousiaste vrijwilligers (citizen science) verenigd in het Network Ecologische Monitoring, NEM. Deze verzamelingen kijken voornamelijk naar zeldzame soorten van de habitat- en vogelrichtlijn. Er zijn vanuit de overheid nauwelijks opdrachten om algemene soorten te monitoren.

Bij een aantal soorten zoals vlinders en wilde bijen is een achteruitgang al eerder geconstateerd en gerapporteerd. Vanwege de complexiteit en de vele factoren die een rol spelen zijn causale verbanden niet altijd eenvoudig en moeten achterliggende mechanismen beter in kaart worden gebracht. Met snelle veldinventarisaties en vergelijking van databases kan op korte termijn meer helderheid worden gegeven in de belangrijkste oorzaken, en wat het handelingsperspectief is voor boeren en terreinbeheerders. Onderzoekers van WUR werken hiervoor samen met tal van (inter-)nationale organisaties als Naturalis, SOVON, Vlinderstichting, universiteiten en overheden. Naast de zorgelijke trends zijn er ook lichtpunten te geven, zoals goede voorbeelden van natuurinclusieve landbouw, terugkerende soorten, de mogelijkheden van nieuwe technieken en de interesse van overheden en bedrijfsleven voor biodiversiteit.

